

živel vkládá se zde méně mezi život a básníka i mezi tebe, čtenáře, a básníka. Proto, soudím, Dostojevský jest větší umělec a snad i více Rus než Tolstoj. Tolstoj sám alespoň geniálně na nezapomenutelné stránce Vojny a míru¹ pokládá jakousi *zaokrouhlenost* za charakteristický znak ruské bytosti: nuže, Dostojevský jest *zaokrouhlenější* než Tolstoj, každé dílo jeho jest uzavřenější díla Tolstého.

Jakže vyslovil Tolstoj sám podstatu ruské bytosti?

Slyš:

„Všichni jevíli se potom Pierrovi jako v mlhách, ale Platon Karatajev zůstal v myslí Pierrové nejmocnější a nejdražší vzpomínkou a ztělesněním všeho *ruského, dobrého a zaokrouhleného*. Když Pierre příštího dne na úsvitě spatřil svého souseda, byl první dojem *čehosi zaokrouhleného* úplně potvrzen; celá postava Platonova v jeho francouzském plášti, provazem podpásaném, v čepici a lýkových stěvčících byla *zaokrouhlená*.

Hlava jeho byla docela *kulatá*, záda, prsa, ramena, ba i ruce, které držel, jako by stále chystal se něco obejmouti, byly *kulaté*; milý úsměv a veliké, hnědé, jemné oči byly *kulaté*.“

Tato kulatost, tato *zaokrouhlenost* jest i vlastní znak dokonalého sceleného organismu uměleckého: jest sám v sobě uzavřen, spočívá v sobě, hovoří za sebe, netřeba mu komentářů a traktátů. Jest charakteristické pro Tolstého umělce, že všechny jeho románové skladby vybíhají v traktáty, jsou hojně prostoupeny a zejména končí všeobecnými abstraktními úvahami. Toho není u Dostojevského: zde dílo spočívá v sobě, spoléhá na sebe, na svou uměleckou přítomnost a skutečnost, mluví samo ze sebe a sebou. Umělecká *zaokrouhlenost* a celost i samosvojnost jest rozhodně větší u Dostojevského než u Tolstého.

S tím souvisí i zvláštní pocit jistoty a bezpečnosti, který ti dávají díla Dostojevského ve větší míře než díla Tolstého. Všechny hlavní osoby Dostojevského, šílenci, monomanové, vrahové, vzbouřenci, jsou si svým nitrem mnohem bezpečnější než hlavní osoby Tolstého, hloubavci často rozkolísaní; krása a význam osob Dostojevského jest právě v bezpečnosti, hotovosti i samozřejmosti, s níž se nesou k svému osudu a s níž jej naplňují. A právě tento pocit jistoty a bezesporné hotovosti jest nejvzácnější dar, který ti může dát poesie, a jen poesie: vědecké poznání proti poznání básnickému jest vždycky rozkolísané, necelé, neuzavřené, stále přístupné opravám a doplňkům.

V této bezpečnosti a jistotě hlavních figur Dostojevského vidím tedy básnické plus Dostojevského před Tolstým.

Beneš Knüpfer

vrlh se o půlnoci 18. listopadu do rozbouřeného moře při přeplavbě z Rjegy do Ancony a utonul v něm. Listy píší nebo napovídají, že chladné přijetí, jehož dostalo se částí kritiky výstavě Knüpferové u Topiče, i zklamání z toho, že nebyl ustanoven profesorem na malířské akademii, vehnalo ve smrt hrdého umělce. Budiž tomu tak, budiž onak, obviňovati kritiku jest velmi pošetilé. Nenalezla-li poslední

1 - Vojna a mír IV. díl, část I, kapitola XIII.

díla Knüpferova v domácím světě uměleckém té resonance, jíž snad malíř očekával, nebyla vinou toho ničí zloba, nýbrž neúprosný zákon vývojový: díla Knüpferova nemohla prostě dnes našim hledajícím uměleckým duším nic dát. Knüpfer žil a rostl celý jaksi stranou českého vývoje uměleckého. Na konci sedmdesátých let žil v Mnichově a chtěl býti malířským režisérem velikých historických pláten ve smyslu Pilotyho. Jako státní stipendista přišel do Říma, kde se mu dostalo atelieru v známém Palazzu di Venezia. Zde opustil náhle historické anekdotářství a režisérství a zaujal se cele krásami a tajemstvími moře, které leželo na obzoru vyhlídky jeho s věže tohoto starého hradovitého paláce. Odtud snad třicet let maluje Knüpfer mariny, mariny a zas mariny, úzký okruh motivů, které vyčerpává ve všech obměnách. I těmto obrazům Knüpferovým jest vlastní jakási theatrální nálada, režisérská úprava; není malířem, jemuž jde o zachycení prosté a přísné pravdy, o pravdu ovzduší nebo o jevovou pravdu optickou. Knüpfer překládá si a aranžuje si neustále všecko ve féerii, a konvenční stafáží libivých mořských nymf zprotivuje se duchům opravdovějším a jemnějším, jako si získává čtenou, ale problematickou klientelu. Přesto znamenají plátna Knüpferova v devadesátých letech, kdy překonal prvotní nesnáze a rozpaky, jakýsi klad v našem umění, klad formový i technický, ovšem ne dosti mocný, aby mohl zúrodniti náš umělecký vývoj nebo odolati opravdovějšímu a hlubšímu boji o vlastní formové a umělecké cíle, jemuž se oddává od sklonku minulého století úsilněji a úsilněji mladší česká generace výtvarnická: jeho dílo stává se tak sympatickou, ale nevýznamnou epizodou, která neměla důsledků. V posledních letech jest nadto přímo patrna chabnoucí ruka umělce: bylo to zřejmo již na výstavě rudolfinské před dvěma roky a ovšem ještě více nyní u Topiče. Umělecký osud Knüpferův není jistě prost tragiky, jako lidská jeho osobnost nebyla bez sympatické noblesy.

První číslo nového ročníku Volných směrů

vychází za změnéné redakce: redaktory nového ročníku jsou malíř p. Emil Filla a mladý historik výtvarného umění p. A. Matějček, známý i našemu staršímu čtenářstvu svými referáty výtvarnickými. Tuto změnu v redakci jest třeba upřímně vítati z věcných důvodů, které hned vyložím, aniž by proto bylo nutno házetí za odcházejícím redaktorem kamením. Pan Emil Filla, dnes neznámý skoro širšímu obecenstvu, jest nejen z našich nejlepších moderních malířů, jehož význam za deset nebo dvacet let bude patrný i lidem, kteří dnes nemají o něm potuchy, ale i duch značně metodiky a systematiky myšlenkové, a takového jest nám právě navýsost třeba v dnešní rozkolísané době, v níž musí být položeny konečně pevné základy příštímu vývoji moderní malby české. Pan Filla dovedl u svých soudruhů v Mánesu právě těmito vlastnostmi získati si respekt a přál bych si v zájmu věci, aby i důvěru a plnou a upřímnou podporu svým obtížným cílům; bez nich musil by se ztroskotati talent největší a vůle nejlepší. Charakteristické jest, že druhým redaktorem jest výtvarný historik z profese; i to je volba dobrá a včasná. Dnešní umění moderní necití již toho nepřátelství k starému umění, které bylo v módě před dvaceti lety; dnešní umění ví, že jest silně jen dobrou tradicí, a obrací se rádo o radu k starému umění — i jest zcela na místě, byl-li druhým redaktorem